

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.14 (3040) ●

● ПЯТНІЦА, 20 КРАСАВІКА, 2007

Белыя мары шостага кантынента
Палярнік Аляксей Гайдашаў перакананы, што на Антарктыдзе абавязкова з'явіцца першая беларуская станцыя **Стар. 2**

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Замкі прымуць гасцей
Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” у гэтым годзе будзе адкрыты для турыстаў. **Стар. 4**

СУСТРЭЧЫ

Аляксей Дудараў:

“Мяне заўсёды цікавіў чалавек...”

Вядомы драматург, кіраўнік Тэатра Беларускай арміі Аляксей Дудараў з тых, каго прынята называць “жывым класікам”. Спектаклі па яго п'есах “Вечар”, “Радавыя”, “Чорная панна Нясвіжа” не пакідаюць сцэны айчынных і замежных тэатраў. А фільм “Белыя росы”, зняты па яго сцэнарыю, дасюль прыцягвае да экрану гледачоў. Свае погляды на сучасны тэатр, культуру, жыццё ўвогуле выказаў Аляксей Дудараў у нядаўняй размове, фармальнай нагодай для якой стала паспяховае выступленне Тэатра Беларускай арміі на фестывалі ў расійскім горадзе Саранску.

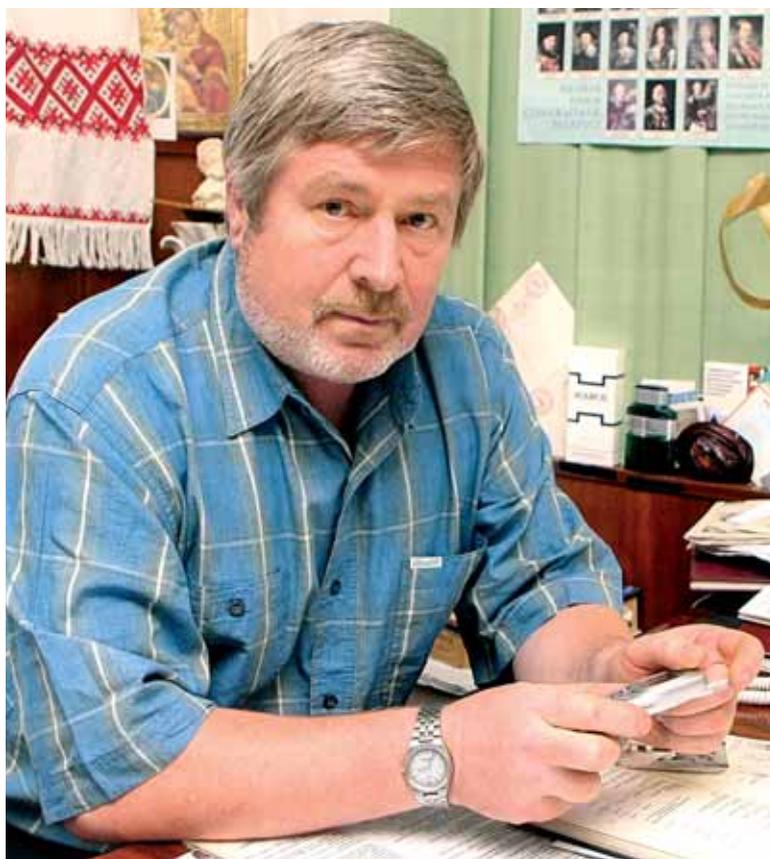
Павел Гаспадыніч

— Аляксей Ануфрыевіч, усе ранейшыя фестывалі, на якіх перамагалі вашы спектаклі, былі на слыху ў грамадскасці. А пра фестываль “Суайчыннікі” ў Саранску амаль нідзе не паведамлялася. Раскажыце пра яго і пра ўдзел вашага тэатра ў ім.

— Гэта фестываль рускіх тэатраў, якія знаходзяцца за межамі Расіі. Але мы трапілі туды не як рускі тэатр, а як суайчыннікі на творчасці, на віду мастацтва. Я лічу, што ўсе людзі, якія займаюцца тэатрам — суайчыннікі, іх творчасць размежаваць проста немагчыма. Мы закрывалі фестываль спектаклем на майі п'есе “Не пакідай мяне”. Прызнаюся, што сярод гледачоў адбыўся эмацыянальны выбух, паколькі тэма вайны закранула многіх. Пасля спектакля нас абсыпалі кветкамі, апладысмантамі, хвілін пятнаццаць не адпускалі са сцэны. Мне было нададзена званне лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Мардовія, а наш калектыў атрымаў дыплом. Заўважу, што Драматычны тэатр Беларускай арміі яшчэ зусім малады — тры гады будзе толькі ў чэрвені, аднак ён ужо заявіў пра сябе.

— Дарэчы, наконт узросту. Якім акцёрам вы аддаеце перавагу ў сваім тэатры: сталым і вопытным ці маладым?

— Ёсць і тыя, і тыя. Але пе-

Творчасць, лічыць драматург, гэта і ёсць жыццё

равагу аддаю маладзі. Адночы я бачыў, як ігралі мой “Вечар” маладыя акцёры. Напачатку я ўнутрана расмяяўся. Але яны настолькі выдатна гралі, што праз тры хвіліны я забыўся, колькі ім гадоў. Я бачыў лёсы, асобы. Яны не грывіраваліся. Толькі рухі больш запавольваліся. Таму ў тэатр запрашаем пераважна выпускнікоў і сту-

дэнтаў-старишакурснікаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

— Многія творчыя маладыя людзі маюць і вялікія амбіцыі. У сувязі з чым паміж рэжысёрам і акцёрам часта здараюцца канфлікты. Што вы скажаце ў гэтым сэнсе пра свой тэатр?

— Тыя, хто працуе ў Драматычным тэатры Беларускай ар-

міі, адчуваюць сябе ішчлівымі. Мы размаўляем з моладзю ішчыра і адкрыта — і тады яна ідзе на кантакт. Многія хлопцы і дзяўчаты мне кажуць, што хацелі б іграць менавіта ў гэтым тэатры.

— Ведаю, што ваш тэатр адзіны ў краіне, які знаходзіцца не “пад крылом” Міністэрства культуры...

— Так. Драматычны тэатр Беларускай арміі знаходзіцца ў ведамстве Міністэрства абароны. Ён створаны як тэатр пра армію і для арміі. Але гэта не значыць, што акрамя ваеннай тэматыкі мы больш нічога не ставім. Ёсць класіка і сучаснасць. Напрыклад, “Рамэо і Джульета”. Цяпер працуем над камедыяй “Залатое цяля” Ільфа і Пятрова.

— Акрамя фестывалю ў Саранску дзе яшчэ вы “засвяціліся” апошнім часам?

— На маскоўскіх фестывалях. На адным з іх я і выканаўца адной з галоўных роляў у спектаклі “Ты помніш, Алёша...” Яўгеній Нікіцін сталі лаўрэатамі, а спектакль атрымаў гран-пры як лепшая пастаноўка.

— Ваша імя выклікае асацыяцыі з п'есамі “Радавыя”, “Вечар”, “Князь Вітаўт”, “Чорная панна Нясвіжа”. Спектакль па апошняй, дарэчы, ужо колькі год збірае поўныя залы. Чым растлумачыце такое паспяховае “доўгажыхарства”?

ВЕСТКИ

На фотаздымках — багацце жыцця

Дзіяна Грышанова

Фестываль славянскіх культур, у якім традыцыйна ўдзельнічаюць Беларусь, Польшча, Расія, Славенія, Украіна і Чэхія, прайшоў у Джорджтаунскім універсітэце (ЗША).

Сёлета пасольствы краін-удзельніц арганізавалі фотавыставы, якія расказваюць аб нацыянальным каларыце, гісторыі, культуры, спорце. На беларускай экспазіцыі прадстаўлена 30 фотаздымкаў з архіва Беларускага тэлеграфнага агенцтва, якія адлюстроўваюць сучаснае жыццё краіны ў самых розных сферах.

Адукацыя вабіць гасцей

Вольга Карнеева

Выпускнікі беларускіх вышэйшых навучальных устаноў займаюць высокія пасады ў дзяржаўным апарacie і грамадскіх арганізацыях В'етнама.

Напрыклад, сярод іх ёсць міністр навукі і тэхналогій Ханг Ван Фонг, міністр сельскай гаспадаркі і развіцця вёскі Као Дык Фат, старшыня Таварыства в'етнама-беларускага сяброўства, экс-глава міністэрства адукацыі і падрыхтоўкі кадраў Нгуен Мінх Хіен, былыя рэктары Хуэскага і Данангскага універсітэтаў Нгуен Вьонг Тхо і Фан Куанг Сынг. Аб гэтым паведамлілі ў пасольстве В'етнама ў Беларусі.

Першыя беларуска-в'етнамскія кантакты ў галіне адукацыі пачаліся з 1962 года. За гэты перыяд для народнай гаспадаркі В'етнама беларускія навучальныя ўстановы падрыхтавалі больш за тысячу спецыялістаў, 152 кандыдатаў навук, трох дактароў навук розных профіляў. Акрамя таго, 155 грамадзян В'етнама скончылі тэхнікумы, амаль дзве тысячы — прафесійна-тэхнічныя вучылішчы Беларусі.

В'етнам і сёння працягвае накіроўваць сваіх лепшых студэнтаў у Беларусь. Так, летась у краіне вучыліся больш за сто в'етнамскіх студэнтаў і аспірантаў. У 2006 — 2007 навучальным годзе група больш чым з дваццаці в'етнамскіх студэнтаў прыехала ў Беларусь атрымліваць вышэйшую адукацыю. Цікава, што сёлета ў В'етнам ўпершыню паехалі вучыцца тры беларускія студэнты і практыкант.

У стылі старога горада

Рэспубліканская навукова-метадычная рада па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны адобрыла размяшчэнне шматфункцыянальнага комплексу ў гістарычнай частцы Мінска

Ірына Цімафеева

Комплекс у межах вуліц Камсамольская — Гарадскі Вал размесціцца насупраць вядомага цэнтра “Гандлёвы дом на Нямізе”. Прадстаўляючы праект на па-

сяджэнні навукова-метадычнай рады, дырэктар прадпрыемства “Творчая майстэрня архітэктара Дулевіча Г.А.”, Генадзь Дулевіч расказаў, што кварталы ў гістарычнай частцы Мінска будуць максімальна набліжаны да стылю

XIX-XX стагоддзяў. Вуліца Рэвалюцыйная стане пешаходнай. Патрапіць з вуліцы Няміга на Рэвалюцыйную стане магчымым па лесвіцы або эскалатары.

Для аўтамабіляў прадугледжаны два заезды з боку вуліц Га-

радскі Вал і Няміга, паркоўкі для аўтамабіляў плануецца праектаваць пад зямлёй. У комплексе размесціцца гандлёвы і экспазіцыйныя пляцоўкі, прадстаўніцтва фірмаў. А будаўніцтва плануецца пачаць ужо сёлета.

Белыя мары шостага кантынента

Палярнік Аляксей Гайдашаў перакананы, што на Антарктыдзе абавязкова з'явіцца першая беларуская станцыя

Кацярына Немагай

“Кантынент, які выклікае скупыя слёзы ў барадатых мужчын, селіць глухі смутак ў душы пры расстанні з ім. Крайні пункт Зямлі — гэта не курорт. Але ведаю, што абавязкова кіну манету ў Індыйскі акіян у час развітання — каб вярнуцца”, — так амаль 20 гадоў назад у сваім дзённым пісаў пра Антарктыду вядомы палярнік, удзельнік 33-й савецкай антарктычнай экспедыцыі Аляксей Гайдашаў. Пасля той паездкі Антарктыда засталася з ім назаўсёды: у думках, у прафесіі і нават у снах.

— Толькі заплюшчыш вочы, — прызнаецца Аляксей Аляксандравіч, — і зноў бачыш яркае святло палярнай зоркі...

У 1988 годзе цяперашні супрацоўнік Беларускай гідрометэалагічнай службы прыехаў на станцыю Ленінградская, дзе адпрацаваў паўтара года. Нават моцныя маразы (часам тэмпература паніжаецца да мінус 90) не маглі перашкодзіць атрымліваць асалоду ад незвычайнай прыгажосці снежных бязлюдных прастораў. І толькі вецер парушаў цішыню. Дарэчы, менавіта беларускі даследчык зафіксаваў там самую высокую хуткасць ветру — 78 метраў у секунду. Гэты рэкорд і сёння нікім “не пабіты”.

— Не верылася, што некалі дзевяццаць разоў сустрэцца з ільдамі ў гэтым краі вечнай мерзлаты.

Да пакарыцеля Антарктыды Гайдашава — чарга за аўтографамі

— разважае Аляксей. — А, можа, гэта манетка адыграла сваю ролю?

Так гэта ці не, але летась у лістападзе Гайдашаў разам з намеснікам дырэктара Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтру маніторынга аэонасферы Леанідам Турьшавым увайшлі ў склад 52-й расійскай палярнай экспедыцыі. І цяпер палярнік з натхненнем расказвае пра свае ўражанні ад другой “камандзіроўкі” ў Антарктыду:

— Гэта была напружаная работа. Што і казаць, пасля пяці месяцаў я страціў восем кілаграмаў. Уявіце, каб дабрацца ад расійскай станцыі “Маладзёжная” (там мы размясціліся) да магчымага месца першай палярнай беларускай станцыі, трэ-

ба было пракласці дваццацікіламетровую трасу. Уздоўж яе ўбівалі пяцікілаграмавай кувалдай спецыяльныя тычкі. А іх было шмат.

І ўсё ж галоўную задачу беларускія палярнікі выканалі. Месца вызначана. Акрамя таго, па заданню Нацыянальнай акадэміі навук Леанід Турьшаў выпрабавваў абсталяванне для вывучэння аэонавага слоя Зямлі, праводзіліся навуковыя даследаванні. Навошта? Каб прадказваць будучае, бо адсюль можна назіраць за зменай клімату, складаць дакладны прагноз надвор'я на некалькі тыдняў і нават месяцаў наперад. А даследаванні мацерыковага льда дазваляюць зазірнуць у мінулае і даведацца пра

змяненні клімату і экалагічнага асяроддзя планеты ў розныя гістарычныя перыяды, а таксама спрагназаваць экалагічнае будучае.

Асваенне станцыі на шостым кантыненте каштуе не танна — каля васьмі мільёнаў долараў, але гэтыя затраты з тых, што акупаюцца з рэштай.

У Антарктыдзе багацейшыя запасы нафты і газа, біярэсурсы. Выяўлены радовішчы каляровых металаў, каменнага вугалю, жалезнай руды. Ёсць там і яшчэ адна каштоўнасць — прэсная вада, запас якой складае 70 працэнтаў ад усёй пітной вады на планеце.

— Хоць сёння Антарктыда не належыць ні адной дзяржаве, і здабыча прыродных рэсурсаў у ёй забаронена да 2050 года, удзельнічаць у даследаваннях самага загадкавага кантынента мае сэнс. З адкрыццём сваёй станцыі краіна атрымае доступ да вельмі каштоўнай інфармацыі, — адзначае Аляксей Гайдашаў.

Беларускія навукоўцы збіраюцца праводзіць экалагічныя даследаванні, разгледзець магчымае выкарыстанне спадарожнікавых сетак, правесці медыцынскія эксперыменты.

Але гэта ў будучым. А пакуль на Антарктыду збіраецца новая экспедыцыя з Беларусі. Ужо восенню туды адправяцца тэхнічныя спецыялісты, якія зоймуцца абсталяваннем першай беларускай станцыі. Потым — чарга за вучонымі.

Адпачынак, зручны ва ўсіх адносінах

Валерыя Сцяпанав

Магчымасцю добра адпачыць і аздаравіцца ў санаторыях “Цэнтркурорта” карыстаюцца сёння не толькі беларусы, але і замежныя грамадзяне. Аб гэтым паведаміў кіраўнік “Цэнтркурорта” Алег Міхайлаў.

Беларусь — адна з нямногіх рэспублік былога Саюза, дзе захаваліся традыцыі санаторна-курортнага лячэння. Узровень абслугоўвання, кваліфікаваны медперсонал, медыцынскае абсталяванне, набор лекавых працэдур у нашых санаторыях адпавядаюць заходнім стандартам. А яшчэ аптымальныя суадносіны “кошт-якасць”. “Кошты пуцёвак разам з лячэннем у санаторыях і медыцынскіх цэнтрах Еўропы пераўзыходзяць нашы цэны ў некалькі разоў”, — сказаў Алег Міхайлаў.

Па яго словах, на сённяшні дзень ужо сфарміраваны поўны пакет прапаноў на ўвесь год, а на чэрвень-ліпень многія пуцёўкі ў самыя папулярныя санаторыі раскуплены. Ужо другі год “Цэнтркурорт” дае магчымае набываць пуцёўкі на розную колькасць дзён, зручную для кліента.

Лідэрамі ж па ўмовах размяшчэння, абслугоўвання і іншых параметрах адпачынку Алег Міхайлаў назваў санаторыі “Сосны”, “Прыазёрны” і “Юнацтва”. З баз адпачынку — Нацыянальны парк “Браслаўскія азёры”, а таксама рэспубліканскі горналыжны цэнтр “Сілічы”.

СУСТРЭЧЫ

Аляксей Дударай:

“Мяне заўсёды цікавіў чалавек...”

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

— “Чорная панна Нясвіжа” — гэта прыгожы спектакль пра каханне. Ён вельмі эмацыйны. І самае галоўнае — гэта гісторыя. Адчуваецца прага людзей ведаць пра сваё мінулае. Ды і каханне паміж Жыгімонтам Аўгустам і Барбарай Радзівіл прыгожае, трагічнае. Нездарма іх называюць Рамэо і Джульета беларускага сярэднявечча.

— У адрозненне ад “ваенных”, п’еса “Чорная панна Нясвіжа” прысвечана куды больш далёкім часам. Пры напісанні цяжкасцяў не ўзнікала?

— Рэч у тым, што гісторыя, якая табе бліжэй, больш замінае, чым тая, якая далей.

Таму што ёсць яшчэ, дзякуй Богу, жывыя франтавікі, і не варта нешта парушаць, нават сыходзячы з мастацкіх прычынаў. Крыўдна і балюча будзе тым, хто гэта парушэнне заўважыць. Для творцы, калі ён задумвае нешта з высакароднымі мэтамі, як гэта ні дзіўна, чым больш гістарычнай няпраўды, тым больш праўды. А калі сыходзіць толькі з таго, што было, — атрымаецца, хутчэй за ўсё, дакументалістыка. Што ж да “ваенных” твораў, сам не ваяваў — ствараў на аповедах свайго бацькі-франтавіка, суседзяў, якія перажылі вайну, і ўсяго лепшага, што з’яўлялася ў нашай літаратуры. У тых жа самых “Радавых” ёсць Быкаў, ёсць

Адамовіч, Астаф’еў, Барыс Васільеў. Не тое, каб я іх дапісаў ці перапісаў, толькі эмацыйна ўспрымаў.

— Значыць, эмацыйна пераклікаюцца і “Чорны замак Альшанскі” Караткевіча з “Чорнай паннай Нясвіжа” Дударова?

— Вядома. Бо Караткевіч таксама не жыў у тые часы — гэта яго ўласная гісторыя, яго легенда. Толькі грунтуецца на пэўных фактах: ёсць тое, тое і тое, а далей ідзе сам аўтар. Напрыклад, адразу пасля выхаду “Чорнай паннай Нясвіжа” адна з газет пісала, што Аляксей Дударай апраўдаў Бону Сфорцу, бо на легендзе менавіта яна атруціла Барбару Радзівіл. А па-майі п’есе яна на недарэчнасці, з-за хлуслівых вестак

Спектакль “Ты помніш, Алёша...” звычайна збірае поўную залу глядачоў

атруцілася сама.

— Ваш “Вечар” — п’еса сацыяльная, прысвечаная праблеме “асірацельных” вёсак і пакінутым старым людзям. А вас, як пісьменніка і драматурга, хваляюць такія пытанні цяпер? І ці збіраецца напісаць нешта падобнае ў бліжэйшы час?

— Для мяне не так істотна, які герой — стары ці малады. Мяне заўсёды цікавіў чалавек, яго душа, яго становішча ў гэтым складаным свеце, яго суадносіны з космасам, з верай.

Таму, калі я пісаў “Вечар” у 1982 годзе, гэта быў як рэквіем па маіх бацьках. І тады п’еса ўспрымалася сапраўды як праблема неперспектыўных вёсак. Сёння яна гучыць нават больш актуальна, чым напачатку 80-х. Тады старыя спадзяваліся: нехта прыйдзе ў гэту вёску, абавязкова прыйдзе. Багата чаго змянілася і пасля Чарнобыля... У “Вечары” я хацеў паказаць жыццёвы шлях, які ў кожнага з нас свой, але для ўсіх аднолькава цяжкі.

Увогуле, пра планы на будучыню я не люблю раз-

важаць. Проста трэба жыць і працаваць. Тое, што павінна быць напісана, будзе напісана, а тое, што не атрымаецца, тое не атрымаецца.

— А што вам, як чытачу, найбольш падабаецца ў літаратуры і культуры?

— Творы, у якіх ёсць жывы чалавек і сардэчная павага да гэтага чалавекі, жаданне бачыць яго не мярзотным і брыдкім, а перспектыўным. І верыць у яго, як у самога сябе. Верыць, што мы зробімся лепшымі і будзем цягнуцца да святла.

Знічкі Айчыны

Межы колішняга Ігуменскага павета, які існаваў з канца XVIII стагоддзя і яшчэ на пачатку 1920-х гадоў, уключаюць тэрыторыю сённяшніх Чэрвеньскага, Пухавіцкага, Бярэзінскага, Старадарожскага, Уздзенскага, Смалявіцкага і нават асобныя паселішчы Асіповіцкага раёнаў. Лічы, сур’ёзная еўрапейская краіна!.. Цяпер павет раскіданы па раёнах. А ранейшы павятовы горад Ігумен зваўся Чэрвень.

Узда. Касцёл

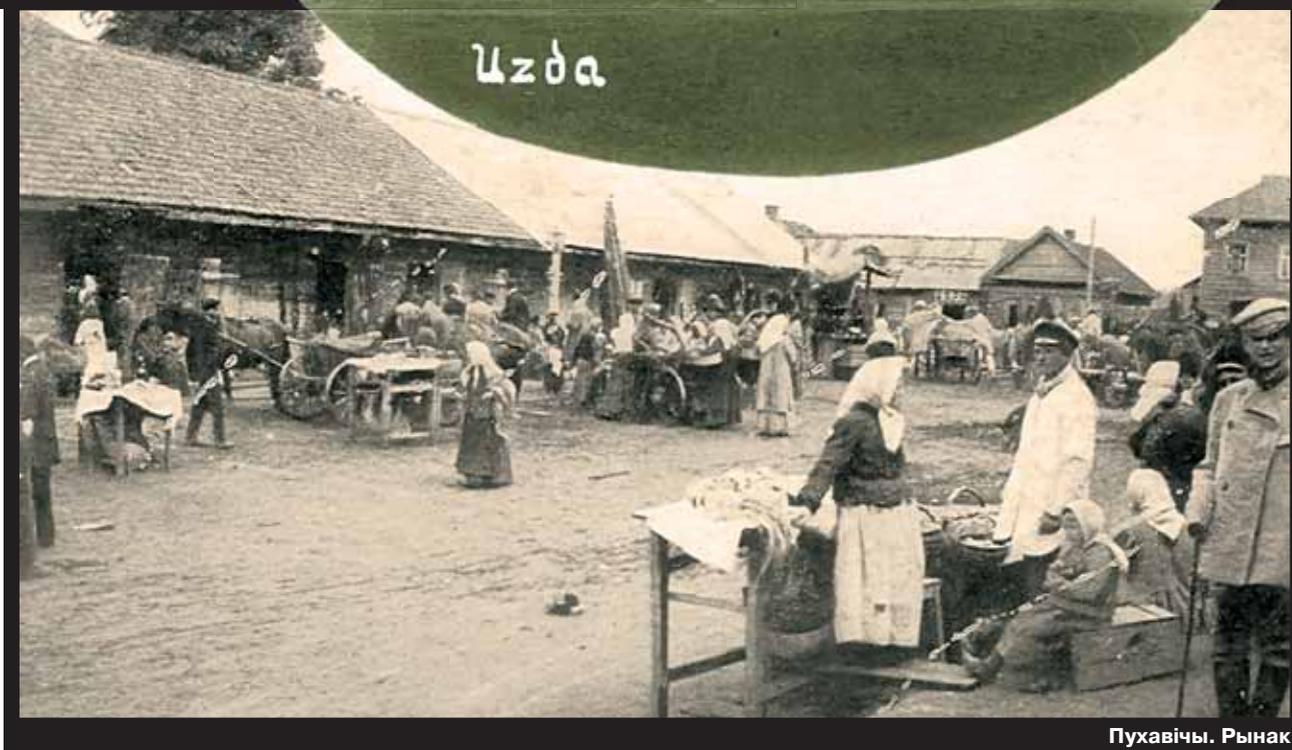

Дукора. Палац з малюнка Н. Орды

Алесь Карлюкевіч

Праз смугу розных часін да нашых дзён, бытыя прошчы, дайшлі вымаленыя духоўнай працай мясціны. Меркаваць пра значнасць тых ці іншых асяродкаў можна па іх ранейшых гаспадарках, па тых здабытках, што пакінулі яны ў гісторыі і культуры Айчыны. Выпраўляемся са сталіцы на Магілёў. Першы прыпынак — Смілавічы. Тут знаходзіцца знакаміты палац Ваньковічаў. Мясцічка, дзе здаўна ў згодзе і суладдзі жылі беларусы і татары, яўрэі і палякі. Якраз адсюль — карэнні мастака з сусветнай славай Хаіма Суціна, чья творчасць не менш цікавая, чым Шагала. У Смілавічах нарадзіўся бацькалегенды рускага тэатра Фаіны Ранеўскай. Часта наведваючы мясцічка з даваенным вучнем мясцовай школы, кандыдатам медыцынскіх навук Уладзімірам Сцяпанавічам Сенчуком, з яго расповедаў я адкрыў для сябе многа смілавіцкіх і чэрвеньскіх знакамітасцяў: вучоных-медыкаў Софію Штыцька, Сямёна Фрыда, Давіда Голуба (акадэмік Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, пражыў болей за 100 гадоў!). А я ўжо дадаю да «спіса Сенчука» пухавіччан, якія засведчылі сябе ў медыцынскай навуцы і практыцы:

— Нейрахірург, доктар навук Арнольд Смяяновіч, вучоны-гігіеніст, доктар навук Іван Чаховіч, траўматолаг, доктар навук Аркадзь

Пухавічы. Рынак

Крук...

— Смяяновіч — мой вучань па медуніверсітэту, з Крукам — даўня, з першых пасляваенных гадоў сябры, з Чаховічам — калегі па кафедры, — удакладняе Уладзімір Сцяпанавіч. — Як пачнеш такой “урадлівай” статыстыкай займацца, то і не можа не прыйсці думка напісаць гісторыю медыцыны ў стасунках з Ігуменшчынай, Чэрвеньшчынай, Пухавіччынай.

А я нагадваю свайму вандроўнаму суразмоўцу, што з Пухавіцкім краем звязаны і лёс аднаго гісторыка навукі, медыцыны Беларусі: у другой палове 1950-х ФАПам у вёсцы Узляны загадваў Валянцін Пятровіч Грыцкевіч. І адзін з першых яго артыкулаў быў прысве-

чаны мясцічку Дудзічы.

Пакінуўшы Смілавічы і Чэрвень, давайце скіруем на Рудзенск і далей на Наваполле, Дудзічы. Тут нам ніяк не абыісці Дукору. Сёння — вёска ў Пухавіцкім раёне, даведзены да ладу аграгарадок, з крамамі, комплексным пунктам бытавога абслугоўвання, з домам культуры. Захаваліся рэшткі панскай сядзібы. У Дукору на пачатку 1920-х гадоў існаваў драматычны гурток. І драматург быў свой, мясцовы — настаўнік Васіль Савіч Гарбачэвіч. Яго п’еса “Чырвоныя кветкі Беларусі” была пастаўлена нават у Мінску, купалаўцамі. У Дукору нарадзіліся мовазнаўца Марыя Жыдовіч, актрыса Таццяна Бандарчык. Яе родны

брат — Іван Бандарчык як вынаходнік быў адзначаны Сталінскай прэміяй.

Пераехаўшы праз пераезд у Рудзенску, дзе нарадзіўся паэт Міхась Чарот, дзе вучыліся ў школе акцёр Валянцін Белавосцік, пісьменніца Таіса Бондар, генерал Міхаіл Савіч, мы скіроўваем да Дудзіч. Сядзіба Ельскіх. Зараз тут новую славу старонцы стварае стылізаваны пад мінуўшчыну музей матэрыяльнай культуры “Дудуткі”. Паблізу — лецішчы пісьменнікаў Віктара Казько, Яўгена Будзінаса, Валерыя Ліпневіча... А славу гэтым мясцінам ў пазамінулым стагоддзі прынеслі браты і дзядзька Ельскія. Скульптар Казімір, які нарадзіўся ў 1782 годзе, загадваў кафедрай на фа-

культэце жывапісу, скульптуры і архітэктуры Віленскага ўніверсітэта. Стварыў статуі ў бакавых парталах Віленскага кафедральнага сабора. Напісаў трактат “Аб сувязі архітэктуры, скульптуры і жывапісу”. Міхаіл Карлавіч Ельскі — скрыпач, кампазітар, пісьменнік. Кампазітарская спадчына Міхаіла Карлавіча складае болей за 100 твораў, многія з іх гучаць і зараз. Дарэчы, вяртанне даўніх скрыпачных канцэртаў, санат да публікі адбылося і ў сучаснай прасторы Дудзіцкай старонкі — у адмысловым мастацкім салоне ў музеі “Дудуткі”. Нарадзіўся ў Дудзічах, а жыў паблізу — у сядзібе Замосце вялікі асветнік Аляксандр Карлавіч Ельскі. Ён і пахаваны непадалёку — на

каталіцкіх могілках Кобан. Апавед пра вучонага і пісьменніка можа атрымацца бясконцым. Але мы спынімся на музейных зборах Ельскага. Слова — унуку пісьменніка Генрыху Ельскаму: “Музей у Замосці быў заснаваны ў 1864 годзе. Паколькі значная частка рээстраў загінула, я падаю толькі тое, што ўдалося ўстанавіць. Напрыклад, у калекцыі Ельскага знаходзілася звыш 60 карцін: сямейныя партрэты, партрэты значных польскіх (і беларуска-літоўскіх) гістарычных постацяў XVIII і XIX стагоддзяў, карціны славуных майстроў, сярод якіх работы Андрэа дэль Сарта, Паола Кальяры, Лямпі, Бачарэлі, Пешкі, Смутлевіча, Чаховіча, Валенція Ваньковіча... Звыш за 300 накідаў і малюнкаў польскіх і беларуска-літоўскіх мастакоў, болей за 2000 гравюр (сярод іх нямала эстампаў Барталоцы, Рос, Тэнірса). А таксама розныя нацыянальныя памяткі: прадметы, якія належалі Міцкевічу, Касцюшку, іх пісьмы (цяпер у Кракаве), гістарычныя рэліквіі — польскія зоркі, медалі, ордэны, случкія паясы, калекцыя фарфору, саксонскага, англійскага, венецыянскага шкла... Колькасць аўтографаў і дакументаў складае каля 20000 асобнікаў... Былі два міцкевічаўскія партфелі (аўтографы і матэрыялы, падараваныя ў Кракаў). Аўтографы Напалеона, Людовіка XVI, Марыі-Антуанеты, Жазефіны, Жозефа Банапарта...”

З Замосця выправімся на Шацк, аб’едзем тую сядзібу, што з’яўляюцца памежнымі на землях Пухавіччыны, Случчыны, Уздзеншчыны. І там, паверце, нас чакае нямала сустрэч і адкрыццяў.

© В поісках утрачэннаго Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Смілавічы. З малюнка Н. Орды

Чэрвень. Калектыў кардонавай фабрыкі “Яніна”

Пухавічы. На адной з вуліц

Месца сустрэчы — ля Мірскага замка

Замкі прымуць гасцей

Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” у гэтым годзе будзе адкрыты для турыстаў.

Юрый Акімаў

Сёлета будзе здадзены ў эксплуатацыю першы пускавы комплекс, які ўключае ўязную браму і памяшканні, якія прылягаюць да яе. У гэтых памяшканнях ужо зроб-

лены агульнабудаўнічыя работы. Наогул, увесь аб’ём работ, запланаваны ў першым квартале, выкананы. Неўзабаве ў Нясвіжскім замку будзе абсталявана гасцініца, а таксама рэстаран, сувенірныя крамы.

Намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімір Грыдзюшка паведаміў, што помнік архітэктуры XVI-XX стагоддзяў — замкавы комплекс у Міры ў гэтым годзе прыме вялікую колькасць турыстаў. Летась

тут была добраўпарадкавана тэрыторыя ўнутранага дворака замка, цяпер такія ж работы вядуцца на вонкавай частцы тэрыторыі. Госці тут таксама змогуць спыніцца ў гасцініцы, адпачыць у рэстаране.

Тэатральныя эксперыменты

Валерыя Сітнікава

На сцэне Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага глядача рыхтуюцца прэм’еры

“Мы хочам паспрабаваць новыя накірункі, каб унесці свежае дыханне ў работу групы”, — паведаміла галоўны рэжысёр Тэатра юнага глядача Наталля Башава. Тэатр падрыхтаваў некалькі спектакляў для дзяцей. Гэта — “Жураўліныя пёры”, “Спадарыня Завіруха”, “Пацалунак ночы”. Цяпер рыхтуюцца рэпер-

туар для больш дарослых. Апошняя псіхалагічная работа “Матылёк” па п’есе Пятра Гладзіліна ў пастаноўцы Мікалая Пінігіна выклікала вялікую цікавасць публікі.

Сёння на сцэне тэатра ідуць рэпетыцыі “Мешчанін у дваранстве” Мальера. Працуе над гэтай пастаноўкай рэжысёр Маскоўскага абласнога тэатра імя Астроўскага Валянцін Варэцкі. Паралельна ідуць рэпетыцыі дзвюх пастановак Чукоўскага — “Бармалей” і “Прыгоды Бібігона”.

Дні беларускага кіно прайшлі ў Краснадары

Мерапрыемства было прымеркавана да Дня яднання народаў Беларусі і Расіі

Глядачы Краснадара ўбачылі фільмы: “Анастасія Слуцкая”, “Яшчэ аб вайне”, “Маленькія ўцякачы”, “Прыкаваны”, “Я памятаю”, “Бальная сукенка”. У афішу Дзён беларускага кіно былі ўключаны і некалькі дакументальных карцін — “Беларускі каравай”, “Чалавечыя грані духоўнага крышталю”,

“Квітней, Беларусь!”. Жыхары Кубані таксама сустрэліся з вядучымі беларускімі кінемаграфістамі. Дні беларускага кіно праводзіліся па ініцыятыве пасольства Беларусі ў Расіі, Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм”, Беларускага саюза кінемаграфістаў, Краснадарскай краёвай грамадскай беларускай арганізацыі “Сябры”, дэпартаменту культуры Краснадарскага края і прадпрыемства “Кубанькіно”.

З ДАСЛАНАГА Ў РЕДАКЦЫЮ

Шчыры досвед пра свае карані

Прысвечана 50-годдзю беластоцкай “Нівы”

Адам Мальдзіс

4 сакавіка 1956 года ў Беластоку выйшаў першы нумар першага ў пасляваеннай Польшчы беларускага перыядычнага выдання — тыднёвіка “Ніва”. Для мяне тая далёкая падзея добра запала ў памяць, бо, атрымаўшы ад кагосьці са знаёмых студэнтаў з Беластоцка гэты нумар і прачытаўшы яго, адразу ж пайшоў у рэдакцыю “Літаратуры і мастацтва” і дамовіўся, што напишу хаця б невялікі агляд. І гэта быў першы водгук на выхад “Нівы” ў беларускім друку.

Сёлета, праз пяцьдзесят з лішкам год, атрымаўшы з Беластока грунтоўна выдадзеную кнігу (можна яе назваць і альбомам) “Ніва: час і людзі. 1956–2006”, я з прыемнасцю канстатаваў, што там не забыты і той даўні факт.

Кніга адкрываецца прадмовай “Ніва”: тыднёвік беларусаў у Польшчы” Яўгена Вапы, галоўнага рэдактара і адначасова старшыні Праграмнай рады выдання. Тут мы знаходзім такія “праграмныя” радкі: журналісты “Нівы” на працягу пяцідзесяці год “выканалі рэч незвычайную — сталі летапісцамі пэўнай часткі беларуска-

га народа, якому выпала жыць у сваёй Малой Айчыне — Беластоцчыне. (...) Усе людзі “Нівы” за ўвесь яе перыяд стваралі беларускаму дому ў Польшчы цвёрды нацыянальны падмурак. Дзякуй Вам усім за гэта”.

А далей у кнізе-альбоме падрабязна, з цытаваннем, з фатаграфіямі апавядаецца пра “людзей “Нівы”. Найперш гэта яе першы галоўны рэдактар Георгій Валкавыцкі (працаваў з 1956 па 1987гады), аўтар кнігі цікавых успамінаў. Потым — Вера Леўчук (Валкавыцкая), Міхась Хмялеўскі, Сакрат Яновіч, Ада Чачуга, Мікола Гайдук, Віктар Рудчык, Міраслава Лукша, славыты мастак Лявон Тарасевіч, Віталь Луба (цяпер намеснік галоўнага рэдактара), Яўген Мірановіч, Ян Максімяк, Ганна Кандрацюк, Алег Латышонак і многія-многія іншыя. Некаторых з іх, як, напрыклад, Георгія Валкавыцкага, добра ведаю асабіста. Іншых — па

публікацыях у “Ніве”, якую чытаў на працягу ўсіх гэтых гадоў.

Ну і, вядома, у альбоме згадваюцца карэспандэнты “Нівы” на чале з Фёдарам Хлябічам, Дзядзькам Квасам і Мікалаем Панфілюком. Часцей за ўсё, гэта звычайныя сяляне, якія зацікаўлена ўглядаліся ў навакольнае жыццё і

часам былі надзелены паэтычным дарам. Многія старонкі выдання прысвечаны “Зорцы” — развароту ў газеце, прызначанаму для дзяцей.

У сувязі з юбілеем “Нівы” выйшлі і таксама паступілі ў рэдакцыю яшчэ дзве кнігі, якія істотна дапаўняюць першую. Гэта “анталогія” допісаў у газету “Карэспандэнт праўду піша” (Беласток, 2006) і “Адгалоскі карэспандэнта” Міхася Куптэля (Сопат, 2006). Апошні аўтар адгукаецца на падзеі ў родным горадзе, Польшчы, Беларусі і свеце, жывучы на гданьскім узбярэжжы Балтыкі.

...А “Ніва” працягвае выходзіць, паступаць да нас. У апошніх нумарах змяшчаюцца артыкулы, прысвечаныя добрасуседскіму змаганням Беларусі і Польшчы. “Арэнай” дзеянняў найчасцей з’яўляецца Падляскае ва-

яводства, Беластоцчына, яе частка, населеная беларусамі. Так, па ініцыятыве Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Беларусі ў Польшчы Паўла Латушкі ў Гайнаўцы, у Музеі беларускай культуры наладжана змястоўная выстава “Пясняр чыстай красы”, прысвечаная жыццю і творчасці Максіма Багдановіча. Апрача пасла Беларусі ў яе адкрыцці прынялі ўдзел паслы Азербайджана, Арменіі, Казахстана і Малдовы, дырэктар і вучоны сакратар Літаратурнага музея Максіма Багдановіча ў Мінску Таццяна Шэляговіч і Ірына Мышкавец. Павел Латушка таксама наладзіў сустрэчу паслоў з мясцовымі прадпрымальнікамі. А гайнаўскаму бурмістру Анатолю Ахрыцкоку ён уручыў ліст з просьбай прысвоіць імя сёлетніх юбіляраў Янкі Купалы і Якуба Коласа вуліцам горада. Аўтарам артыкула Аляксеем Марозам ускладаюцца надзеі і на трэцюю “кандыдатуру” — Максіма Багдановіча.

Той жа аўтар у артыкуле “Пасябравалі з замежнымі суседзямі” расказаў пра сустрэчу вучняў дзевятай сярэдняй школы Брэста і комплексу школ у Гайнаўцы, якая адбылася дзякуючы праекту “Супольна непрацёртым шляхам — культурны абмен і інтэграцыя моладзі”.

ГЕОРГІЙ ШАБЛЮК